

Notat

Til: Hovedutvalg for utdanning, Fylkesutvalget
Fra: Fylkeskommunedirektøren
Dato: 19.04.2024
Emne: Fremtidig skole -og tilbudsstruktur – vurdering av Naturbruksskoler

Vurdering av Naturbruksskoler – avvikling av Jønsberg vgs - flytting av skolested Sønsterud til Våler.

Fylkeskommunedirektøren er bedt av politisk ledelse om å komme med vurderinger knyttet til eventuell avvikling av Jønsberg vgs i en kontekst hvor man ønsker å satse på Naturbruk – skog sett i lys av at Innlandet avvirker 40 % av skogen i Norge. Det er samtidig i en slik kontekst ønskelig å vurdere flytting av skogbruk til Våler.

Dagens tilbud ved Jønsberg vgs

Jønsberg er Norges eldste landbruksskole, og ble etablert i 1847. Jønsberg driver rundt 1200 daa dyrket mark og vel 10 000 daa skog og utmark. Jordbruksarealet ligger rundt skolen og skogteigene er i Stange, Elverum og Trysil.

Jønsberg vgs har pr. i dag tilbud innenfor Naturbruk, Teknologi- og industrifag og Påbygg. Skolen har inneværende skoleår 209 elever og en oppfyltingsgrad på 80,7 %. Forventet elevnedgang i Hamarregionen er på 8% fra 2023 til 2038.

Innenfor Naturbruk har skolen fire klasser på vg1-nivå (60 plasser) og 3 klasser på vg2-nivå innenfor Landbruk og gartneri (45 plasser). I tillegg har de Vg3 Landbruk (agronomutdanning) med 30 plasser. Jønsberg har også landbrukskurs for voksne (voksenagronom) med 15 elevplasser. Søkingen til Naturbruk ved Jønsberg har vært stabil over tid.

Innenfor Teknologi- og industrifag (TIF) har skolen to klasser på vg1-nivå (30 plasser) og 1 klasse med Vg2 Arbeidsmaskiner. Sistnevnte tilbud ble etablert på Jønsberg i forbindelse med utbyggingen av Hamar katedralskole. Begrunnelsen for plasseringen er at dette tilbudet

innebærer reparasjon av store landbruksmaskiner, som både krever ekstra plass i verkstedlokalene og ellers utenfor skolen. I 2013 ble også Vg1 Teknologi- og industrifag etablert ved skolen.

I tillegg har skolen 3 påbyggklasser med til sammen 90 plasser.

Jønsberg har i samarbeid med Fagskolen i Innlandet også opprettet fagskoletilbudet Dyreassisterte aktiviteter, et tilbud som krever tilgang på lokaler og læringsarenaer med dyr.

Kapasitet ved avvikling

Dersom Jønsberg vgs avvikles foreslås det at tilbudet innenfor påbygg flyttes til Stange vgs. Stange vgs har tidligere hatt to paralleller innenfor studiespesialisering og vil ha kapasitet til å ta imot påbygg-klassene fra Jønsberg.

TIF- tilbudet ved Jønsberg kan delvis flyttes til Hamar katedralskole, som vil ha kapasitet til å ta imot en parallell på henholdsvis vg1 og vg2. Ringsaker vgs har også tilbud innenfor TIF. Jønsberg har pr. i dag to klasser på vg1, så omfanget av utdanningstilbudet i regionen vil bli noe mindre i en overgangsperiode dersom Jønsberg avvikles, men vurdert opp mot forventet elevtallsnedgang vil dette være håndterbart. Hamar katedralskole eller Ringsaker vgs har ikke egnede lokaler eller areal til å overta Vg2 Arbeidsmaskiner. En nedleggelse av Jønsberg innebærer at det ikke lenger vil være et tilbud innenfor Vg2 Arbeidsmaskiner i Hamar-regionen, og innebærer en reduksjon av dette utdanningstilbudet i Innlandet som helhet. Dersom tilbudet skal reetableres ved f.eks. Ringsaker vgs, vil dette kreve større bygningsmessige tilpasninger.

Mange elever ved Jønsberg søker seg dit på grunn av spesiell interesse for dyr. Elever som går naturbruk må ha opplæring om ulike dyreslag, da mange skal ta over eller jobbe på gårder med dyreproduksjon og planteproduksjon. Dette er en viktig del av naturbruksutdanninga innenfor landbruksretningen. Dette vil ikke kunne erstattes ved å bare ha opplæring innenfor skogbruk, slik Solør vgs. har. Solør vgs har ikke tilsvarende utdanningstilbud som på Jønsberg vgs, og det vil være utfordrende å opprette dette ved Solør vgs, på grunn av mangel på driftsbygninger og jordbruksarealer.

Lena -Valle vgs har også utdanning innenfor landbruk og dyr, og foreløpige vurderinger tilsier at Lena-Valle har kapasitet til å utvide sitt tilbud innenfor Naturbruk, som en delvis erstatning for det tilbudet Jønsberg har. Det vil imidlertid kreve bygningsmessige tilpasninger, og må utredes videre i høringsperioden.

En nedleggelse av Naturbruk ved Jønsberg vil sannsynligvis føre til en neddimensjonering av det totale utdanningstilbudet innenfor landbruk og dyr i Innlandet fylkeskommune. Av dagens elever ved Jønsberg vgs er det ca. 165 elever som er hjemmehørende i Hamar-regionen. Ved en nedleggelse av tilbudet ved Jønsberg vgs, vil det bli økt press på gjenværende utdanningstilbud i regionen. Erfaringer med elevenes søkemønster tilsier at flertallet av

elevene sannsynligvis vil søke seg til andre tilbud i Hamar-regionen i stedet for å søke Naturbruk ved de andre skolene. Se også saksframlegget pkt. 7.

Hedmarken er et av de største landbruksområdene i landet, og det har vært ansett som viktig at regionen har en naturbruksskole der elevene får opplæring i dyre- og planteproduksjon.

Økonomiske og bygningsmessige konsekvenser ved avvikling av Jønsberg vgs

Skolen består av mange bygg fra slutten av 1800-tallet fram til i dag. En seter hører inn under skolen. Undervisningsbygget ble renoverert i 2023. Drivhus ble bygget nytt i 2022. Internat ble totalrenoverert i 2018.

En kartlegging av skoleanlegget konkluderer med at det er vesentlige oppgraderingsbehov for andre deler av bygningsmassen. Bygningsmassen som benyttes i dag er godt egnet til formålet.

Gårdsbruk kan ansees som attraktive og det vurderes at det kan selges på eiendomsmarkedet. Eiendommen anses å være lett omsettelig. Driftsmessig vil det bli besparelser ved å drifte færre skolesteder, sammenlignet med dagens situasjon. Det må tas høyde for ombygging og nybygg for skoleanlegg hvor elever flyttes til.

Avvikling av skolested Sønsterud – flytting til skolested Våler

Skolested Sønsterud har tilbud innen Naturbruk og Påbygg, og har i dag ca. 50 elever innenfor Naturbruk og 28 elever på Påbygg. Sønsterud har i tillegg internat.

Skolested Sønsterud har ikke egen skog, men leier skog av Åsnes kommuneskoger. Skolen har også hogstoppdrag fra ulike andre aktører. Avstanden mellom Sønsterud og Våler er ca. 2 mil, og en flytting av Sønsterud til Våler vil ikke ha stor praktisk betydning med tanke på tilgang til skogsareal i undervisningen.

Skolested Våler vurderes å ha kapasitet til å ta imot tilbudet fra Sønsterud. Det kan være behov for noe ombygging, og dette må utredes videre i høringsperioden. Skolested Våler har ikke internat og det bør derfor vurderes hvorvidt det skal bygges nytt internat på Våler. Fra før har skolested Våler flere landslinjetilbud som trekker til seg søkere fra hele landet, som også har behov for hybel eller internatplass.

Økonomiske og bygningsmessige konsekvenser ved avvikling av Sønsterud

Skolested Sønsterud ble bygget i 1961 med administrasjonsbygg og internat, og senere utvidet med verkstedbygg. En kartlegging av bygningsmassen konkluderer med at det er behov for vesentlig oppgradering av store deler av bygningsmassen. Skolebyggene vurderes som egnet for formålet, men fremstår som lite tidsmessig og har mange nivåforskjeller.

Driftsmessig vil det bli besparelser ved å drifte færre skolesteder, sammenlignet med dagens situasjon. Det vises for øvrig til saksframlegget pkt. 11.2.

Det er sannsynlig at eiendommen vil være vanskelig omsettelig i markedet. Det må tas høyde for ombygging og nybygg for skoleanlegg hvor elever flyttes til, for eksempel et nytt internat på Våler.